

Логвиненко Борис Олексійович,
професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ НЕДОЛІКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ ЗАХОДІВ КАРАНТИНУ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ COVID-19)

Стрімке поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі – COVID-19) у світі. Високий відсоток летальних випадків та відсутність дієвих медичних засобів для профілактики і лікування цієї хвороби, сприяли об'єднанню держав для подолання пандемії COVID-19 та пошуку найкращих практик для ефективної протидії її поширенню. В Україні, як і у переважній більшості країн, було запроваджено низку заходів державного та регіонального рівня, спрямовані на стримування поширення COVID-19 та мінімізації смертності від цього захворювання. Втім, від початку запровадження таких заходів, до сьогоднішнього дня не можна стверджувати про перемогу над хворобою та про контроль за її поширенням. Серед дестабілізуючих чинників можна назвати неефективну роботу суб'єктів, діяльність яких безпосередньо пов'язана із забезпеченням карантину в Україні, недосконале національне законодавство та непослідовну політику у сфері охорони здоров'я. Останній дестабілізуючий чинник безпосередньо пов'язаний із відсутністю чітко сформованого вектору продовження медичної реформи в Україні. Про це говорять і фахівці у галузі права, і медичні працівники, і політики, а масові протестні заходи, що проводяться лікарями і середнім медичним персоналом, яскраво

свідчать про занепад вітчизняної сфери охорони здоров'я.

Що стосується недоліків національного законодавства, найбільшим з них можна вважати відсутність узгодженості між окремими законодавчими і підзаконними актами щодо порядку дії, обсягу і механізму впровадження обмежувальних заходів, спрямованих на протидію небезпечним захворюванням, до яких належить і COVID-19. Прикладом може слугувати видання Кабінетом Міністрів України постанови «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» [1], окремі з положень якої суперечать Конституції України.

Законодавчі прогалини мають безпосередній зв'язок із організацією роботи державних інституцій. Так, ще у 2017 році в Україні було ліквідовано центральний орган виконавчої влади, що безпосередньо відповідав за санітарно-епідеміологічне благополуччя населення – Державну санітарно-епідеміологічну службу! [2]. Реформа медичної освіти зробила ставку на підготовку сімейних лікарів, тоді як епідеміологів у державі практично не лишилося.

Організація роботи суб'єктів протидії поширенню COVID-19 в Україні та забезпечення карантину також викликає певні питання. Зокрема, у відповідь на численні зауваження щодо законодавчого визначення «громадського місця», у контексті заборони перебування в таких місцях без засобів індивідуального захисту, замість внесення змін і доповнень до чинного визначення цього поняття Верховною Радою України (Закон України від 22.09.2005 № 2899-IV «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення»), Міністерством охорони здоров'я України було запропоноване власне тлумачення того, що слід вважати громадським місцем. У свою чергу, на

офіційному сайті Міністерства юстиції України, у вкладці «Правове регулювання відносин у сфері захисту населення від інфекційних хвороб», громадян вказано, що: «Право кожного громадянина на охорону здоров'я та медичну допомогу встановлено статтею 46 Конституції України» [3]. Звернімо увагу, що мова має йти про статтю 49 Конституції України і якщо це просто друкарська помилка, навіть вона є неприпустима на офіційному ресурсі державного органу, особливо коли йдеться про Конституцію.

Переходячи до діяльності Національної поліції України, як суб'єкта забезпечення карантину, варто вказати на наступні проблемні напрямки: правові, внутрішні організаційні та зовнішні організаційні.

Так, аналіз Закону України «Про Національну поліцію» дозволяє зробити висновок про те, що до обов'язків поліцейського (стаття 18) забезпечення карантинних заходів, у випадку його запровадження, не входить. В свою чергу, до основних повноважень поліції (стаття 23) віднесено лише сприяння у забезпеченні відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості (п. 24) [4]. Тут виникає питання, адже в Україні було введено режим надзвичайної ситуації та оголошено карантин на всій території України, що не є тотожним правовому режимові надзвичайному стану.

Що стосується внутрішньої організації забезпечення поліцією заходів карантину, цільові інструктажі за участю кваліфікованих медичних працівників (інфекціоністів) з поліцейськими не проводились. Більш того, належність до контактних категорій осіб, що потребувала переходу на самоізоляцію, не всюди і не завжди мала місце в діяльності співробітників територіальних підрозділів.

Що стосується зовнішнього напрямку діяльності, а саме забезпечення карантину, як комплексу адміністративних та медико-санітарних заходів, то поліцією активно реалізовувалися правозастосовчі повноваження, зокрема, щодо фіксації порушень норми статті 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей» [5]. Але, з іншого боку, велика кількість складених поліцейськими протоколів стала прямо пропорційною кількості закритих справ та повернутих на доопрацювання матеріалів. Останнє також може свідчити про проблеми із адміністративно-юрисдикційною діяльністю поліції в цьому напрямку.

Наостанок, слід звернути увагу на те, що ситуація із COVID-19 в Україні не є першою та останньою. У світі існує багато захворювань, що несуть істотну загрозу для громадського здоров'я. Досвід, який отримала і продовжує отримувати Україна у зв'язку із протидією поширенню COVID-19 не має бути змарнований, а жертви цієї хвороби – забуті. Поточна ситуація дає нам чітке уявлення про те, що потрібно оптимізувати в системі поліції. На нашу думку, найбільш правильною буде організація роботи за двома напрямками: правовим та організаційним. Щодо першого, то Закон України «Про Національну поліцію» потребує змін і доповнень у частині повноважень поліції та обов'язків поліцейського. Щодо другого, службова підготовка поліцейських має включати відпрацювання кейсів щодо участі поліції у заходах протидії різноманітним небезпечним захворюванням (туберкульоз, ВІЛ-СНІД, гепатит, чума, COVID-19, тиф тощо). Також має бути розглянута доцільність створення медичних підрозділів поліції за прикладом окремих зарубіжних держав.

Література

1. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: Постанова Кабінету

Міністрів України від 11.03.2020 № 211. Урядовий кур'єр від 12.03.2020. № 47.

2. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2017 № 348. Урядовий кур'єр від 25.05.2017. № 95.

3. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_24798. (дата звернення 06.06.2020).

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Урядовий кур'єр від 12.08.2015. № 146.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 06.06.2020).

Бочковий Олексій Васильович,
завідувач навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший дослідник

ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНФОРМАЦІОНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Швидкість та частота, з якою створюються нові правоохоронні підрозділи не дозволяють інколи вчасно корегувати чинне законодавство. Та чи сприяє це ефективності правоохоронної діяльності – важко сказати. Разом з тим, дослідження міжнародного досвіду протидії правопорушенням показує, що ефективність такої діяльності залежить як від правоохоронних органів так і від самого суспільства.